

Nr. 21 (1459) 29. Mai 1971

LATVIJA

Lettische Zeitung

Herausgeber: Lettische Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland e.V. (Lettisches Zentralkomitee). Verantwortlich für den Inhalt und den Anzeigenteil: Oskars Kalējs.

Redaktion und Verlag: 242 Eutin/Holst., Postfach 107.

Verlagsleiter: K. Pilagers. Druck: Hermann Sönksen, Plön. Gerichtsstand: Eutin/Holst.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 21 (1459)

Sestdien, 1971. g. 29. maijā

Izdevējs: Latviešu centrālā komiteja Vācijā. Atbildīgais redaktors Oskars Kalējs, Apgāds un redakcija: 242 Eutin/Holst., Ferd.-Tönnies-Str. 11, Deutschland, Postfach 107.

Tālr. (0 45 21) 24 70.

Redaktori: Anglija — A. Liepiņa, 34 Kingsmead Road, London S.W. 2. Tālr. 01-674-7996. Zviedrija — Alfrēds Džilums, Box 19, S-170 21 Kallhäll, Tel. māja 0758/50982; darbā 08/602897. Postgīro 760610—6.

ūsu stāvokli.

darbu Martebo kūdras purvā sajūta nebija. Nekas arī bijās, ko cerējām. Vienīgais kas esmu nopelnījis naudu, un tagad pilns ar mantām. Arī nostiprināti, un tas jau ir ieguvums.

īgi atvadījos no leitnanta, lai vēl satiksimies? 29. augustā, 1945.

ā diena mežā. Darbs vieglāks darbvā. Arī apkārtnes iespaids

ās Sarkanā krusta pārstāvis, bija mūsu stāvokli. Labas ziņas. Arī meža darbos mūs atbalsta par civiliem bēgļiem. Kas, ka mūs sūtišot uz Vāciju, atskaitoties pie vācu armijas. runāt pretī, bet nav vērts, jo tas nebūtu jaunākais atrisums. Kādus numurus neesam Kurzemē, pārdzīvosim arī

29. augustā, 1945.

iekārtojās. Četras zaļpelēkas apkārt žogs. Kā nu bez žoga vismaz vajadzētu uztaisīt žogu vārtus. Laukumā kāda vērtīgā priede, tā būtu jānovāc. Kā galds zem klajas debess, kārt soli. Ziemeļi uztaisīja eltnes solu, uz tā sēžot kunajājūta, var labi rakstīt.

atvērām ugunsкура vietu, visapkāram akmeņus.

ienas un vakariņas jāiet ēst, ņemt metrus un nojumi. Gardzmes barakaļ. Aiz virtuves darbu. Tieši pretī nometnei pēcs dārzs, vai parks ar diķi. Tālāk redzamas mājas. Tātad ceļa malā, katrs to var pie priedēm pieslieti cirvjī un

krēsļa. Evalds dzied — Tev, meitenī! Virsleitnants un "non Regus" tepat blakus spēlēt ugunsкура kapteinis smēlīm savās domās. Jā, ko domas ir daudz, vasara jau tu beigām, un nekā nenotiek... ņemants atkal debatēt ar sardzes leku. Temats tas pats. Sākās darbu tehniku, beidz ar cīņiem. Citi piebalso, arī Eidis

Dziedam tautasdziesmas.

27. augustā, 1945.

Mierīga dzīve. Darbs, atpūta, labs ēdiens. Vakaros var dzert kakao cik grib. Citādi neko nevar pasākt, tikai atcerēties un domāt. Rakstu vēstules Alberta vecākiem, Uldim, Gustam, arī Tisena jaun kundzei par seržantu Lici. Lai negaida vairs. Angļu un vācu valodās, citādi nedrīkst.

Katru vakaru dziesmas pie ugunsкура. Sardzes komanda klausās un brīnās. Es palieku uz sava akmens pēdējais. Raugoties ugunskurā no ogleņiem kāpj laukā viena atmiņa pēc otras. Un nedod miera. Nāk prātā skolas dienu draudzene Vilma. Bija tāda kā pirmā mīlestība. Arī pirmais nedrošais skūpstis. Vēlāk viņa atrāvās, satikās ar citiem. — Tad Jānelis un Marta vidusskolas pēdējā klasē. Tieši no skolas sola uz čeku. NKVD vīru lamāšanās, sitieni. Bet izturējām, mūsu mutēs palika cietas. — Ja šo atmiņu nebūtu, tad varbūt nesēdētu svešā malā pie kvēlošām ogleņiem. Karsta svelme, bet jāsasīngst par to domājot.

Liekas, ka viņi, kas palika aprakti Kurzemē, vēl sauc no pazemes, lai mēs kaut ko darām. Bet ko? Pasaule pilna muļķību un nodevību.

Dienā, ar cirvi cērtot koka zarus, vēlējos, lai zara vietā būtu tā čekista ģimīšis, kas nobendēja manu draugu Osīti. Un ja kāds tagad ķertos klāt manai Maijai... Riebīgi domāt.

Atceros vēl savu veco mašīnpietoli. Pleca balsta dzelzs bija apdīlusi, bet labi strādāja. Numurs 5080. Viegli atcerēties. Bija uzticamāka par visām dzimtenes meitenēm.

29. augustā, 1945.

Eidis neizturēja, aizbrauca atpakaļ uz Havdhemu. Kauli par mīkstiņiem, nav radis. Peļņa te nav tik laba kā purvā, toties prieks, ka varu nostiprināt fiziskos spēkus. Arī tā ir uzvara. Pēc manām domām darbs te vieglāks un interesantāks. Pirmajās dienās bija diezgan tālu jāiet, tagad atveda armijas velosipedus — ciķeļus. Tur tie stāv pieslieti pie kokiem. (Turpinājums sekos)

Par to, kas bez ziņas bija izziņots jau 25. aprīlī. J. Alksnis pareizi aizrāda, ka A. Niedra tad nemaz nav atradies Liepājā. Viņš tad caur fronti bija devies izlūkošanas gājienā uz Rīgu. 1919. g. pirmajā pusē un pavasarī A. Niedra ar lielu risku trīs reizes ir gājis cauri lielnieku fronteī. Savu atmiņu beigu nodaļā J. Alksnis apraksta bermontiešu kaujas pie Liepājas un latviešu karavīru apgādi. Šis notikums plašāki apgaismots militārajā literatūrā un atbrīvošanas kara vēsturē. Bet tur nav tik reljefi attēlota J. Alksņa un viņa dzīvesbiedres uzpurēšanās pilnais un bezbailīgais palīdzības darbs latviešu karavīriem frontē cīņu laikā.

5. DARBI

1920. g. J. Alksnis pāriet par docentu, vēlāk profesoru, uz jaundibināto Latvijas universitāti Rīgā. Bet par šo laiku nav nekādu autora atmiņu. Mazu pārskatu par to sniedz priv. doc. Dr. Raimonda Pavasara atmiņas. R. Pavasars cita starpā atzīmē J. Alksņa pareizo latviešu valodu viņa rakstos un studentu darbu labojumos. Tas tā zināmā mērā arī ir, jo J. Alksnis, bez zinātniskajiem rakstiem, ir sacerējis arī publicistiskus rakstus, kas iespiesti ne tikai Pūrā, bet arī Austrumā, Mājas Viesī, Brīvajā zemē, Izglītības ministrijas mēnešrakstā un Arstu žurnālā, kuŗa nodibinātājs un vadītājs viņš bijis no 1923.—1940. g. un no 1941.—1944. g. Zinātnieka dēls Arveds šos rakstus uzrādījis un apskatījis, atskaitot Austrumā un dienas presē publicētos. Nozīmīgāko rakstu kopskaits, kopā ar grāmatām, ir 53, pie kam 31 latviešu, 13 vācu un deviņi krievu valodā; 38 ir tīri zinātniski, pārējie populāri zinātniski raksti. Vislabākais un ievērotākais, liekas, ir J. Alksņa plašā disertācija par urētēriju.

Māteru Juris nav vadījis Baltijas Vēstneša Zobgaļa pielikumu (25. lpp.), kas iznāca Rīgā. Māters dzīvoja un darbojās Jelgavā un vadīja sākumā savu Baltijas zemkopi un vēlāk Tiesu Vēstnesi. Ar Baltijas Vēstneša un RLB vadītājiem viņš bija konfliktā un uzrakstīja par tiem asu satirisku romānu Patriotisms un mīlestība.

sabiedrisko darbu, sevišķi Liepājā, bijis daudz organizāciju, arī saimniecisko, vadībā; bijis arī Liepājas pilsētas valdes loceklis. Kā liecina viņa dēls Arveds, tad tēvam J. Alksnim bijis liels respekts pret diviem valstsvīriem — Arvedu Bergu un Kārli Ulmani. Cieņas dēļ pret Arvedu Bergu, viņš arī savu dēlu nokristījis par Arvedu. No Berga partijas viņš kandidējis un ievēlēts Saeimā. Bet lai dotu vietu tālākam kandidātam Dr. K. Kasparsonam, J. Alksnim vajadzējis no Saeimas izstāties. Vēlāk viņš pieslēgjis Zemnieku savienībai un kopā ar kundzi bijis tās biedrs, bet aktīvi partijas darbā tad nav piedalījies. Šķiet, ka zināma politiska aizmugure viņam bijusi vajadzīga administratīvi zinātnisko pienākumu dēļ. Alksņa kundze Elizabete gan tad ir bijusi aktīva sabiedriski-politiskā darbā.

Taisnības dēļ J. Alksnis nav pazinis kompromisus. To liecina viņa tiesāšanās ar veiklo un slīpēto vīru Andreju Bērziņu līdz senātam Pēterburgā. Cēlonis ir sakarsētie prāti vēlēšanu laikā Liepājā. Bērziņš sāku mā sodīts ar trim mēnešiem cietumā, bet senāts sodu samazinājis līdz divām nedēļām mājās arestā. Alksnim šī prāva izmaksājusi 1000 zelta rubļu. Pēc Dr. V. Sandera liecības, Liepājā vēlēšanās piedalījušās vairākas grupas. Vienu grupu vadījis pilsētas galvas biedrs T. Breikšs un Dr. Alksnis, kādu citu Andr. Bērziņš. Lielas principiālas starpības uzskatu un programmas ziņā starp visām grupām nav bijis. Galvenais šķērslis „nevienprātībai bijusi personīga nesaprašanās un godkāriba.“ Pēc Alksņa izteicieniem, Andr. Bērziņš viņu daudz kārt denuncējis. Kad Bērziņš iecelts par Tirdzniecības kameras priekšsēdi diviem gadiem, Alksnis rakstījis Ulmanim protestu un tas, kaut Alksnim to drusku ļaunā ņemdams, samazinājis Bērziņa iecelšanas laiku vienam gadam. Tā tomēr nebūs patiesība, jo Bērziņš bija Tirdzniecības un rūpniecības kameras priekšsēdis visu laiku, līdz lielnieku ienākšanai Rīgā.

(Turpmāk nobeigums)

Aicinājums talkā

LATVIEŠU VALODAS MATERIĀLU VĀKŠANAS LIETĀ

Šī raksta autoram ne viens vien interesents ir apjautājies, vai personas arī bez speciālas filologa izglītības nevarētu kaut ko vērtīgu padarīt valodniecības laukā. Uz to var atbildēt, ka tas it labi iespējams, piemēram, šāds nozīmīgs darbs varētu būt — uzrakstīt, kaut vienkāršiem vārdiem un izteicieniem, kādas ziņas par māju vārdiem apvidū, kas rakstītājam labi pazīstams, piemēram, pašu pagastā. Proti, iepazīšanās ar Latviešu vietu vārdu jau publicētajiem krājumiem rāda, ka daudzos novados vecejām zemnieku mājām ir (vai ir bijuši) ne tikai viens, bet divi vai pat trīs nosaukumi.

Latvijas vietu vārdu pētišanā būtu nozīmīga ziņa, kur un it īpaši — kā pēc šādi divkārtī māju vārdi radušies (piem., kā ielamājumi, pārdēvējumi nepieklājīgu nosaukumu vietā utt.). Ja būtu iespējams, kaut arī tikai apmēram, piemēram, gadu desmitu vai pat lielāku laika posmu robežās, atzīmēt arī laiku, kad kāds jaunāks māju vārds novadā sācis kļūt pazīstams un ieviesties lietošanā, arī šādas ziņas būtu vērtīgas.

Līdz šim savāks arī ļoti maz ziņu, kā pēc kuŗai jaunsaimniecībai, kas tika uzcelta Latvijas neatkarības gados, dots tāds vai citāds vārds (piem., pēc kāda literāra darba, pēc vietas dabā, vienkārši sadomāts, citu personu ieteikts utt.). Arī šādas ziņas valodas un kultūrvēstures pētniekiem var būt ļoti noderīgas.

Interesenti šādas viņu uzrakstītas ziņas (ar atļauju tās sakārtot un kopā ar citām vēlāk publicēt kādā valodniecību izdevumā) var nosūtīt vai nu šo rindu autoram (Blidvādērsvāgen 4 L, 8 tr., S — 222 28 Lund, Sverige), vai arī stud. phil. Andrejam Kubuliņam (Hans-Sachs-Gasse 1, 85 Nürnberg). Dažādu neskaidrību gadījumā, vēlo ties iegūt kādas papildziņas, der sazināties ar šo rindu autoru.

Kārlis Draviņš